

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dan vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta pa 1 gold. 30 kr. nov. dn.

Tečaj III.

V Ljubljani 1. avgusta 1863.

List 15.

C e r k v i c a.

Ljubljena cerkvice,
Cerkvica bela,
Vsak dan pozdravlja te
Duša vesela.

Zjutraj že, ko zlati
Solnce planine,
Mile pozdrave ti
Diham z doline.

Tebe čez dan oko
Zmir pogleduje,
Serce večerne ti
Zdihe daruje.

Saj mi tud ti ljubo
Kimaš z višave,
S homca zelenega
Liješ pozdrave.

Zvonček me tvoj budi
Zjutraj iz spanja,
K delu, k pokoju spet
On mi pozvanja.

Pa če otožnost med
Mir se zapletje,
V tebi le, cerkvice,
Najdem zavetje.

Tvoje zavetje res
Mirno, tihotno,
Kak dé nemirnemu
Sercu dobrotno!

Toraj si vedno mi
Ljuba in mila,
Duša hvaležna te
Bode pomnila.

Mirko Zorin.

Šola in njena naloga.

Vsakemu je ime šola znano, in vsaki vé, kaj pomeni; ali vendar gotovo in resnično je, da je malo ljudi, ki bi prav premislili, kaj je šola in kakšna je njena naloga. To pa ni tako lahko; nekdo terdi to, in drugi — drugo, zato tudi ljudje navadno ne vejo pravega o šoli.

Kaj je tedaj šola? — Ona je učilisče in odgojisče. Nje naloga je, da se v nji

1. Podučujejo otroci. Misli dečka, kadar začne hoditi v šolo, so navadno kratke, ker je do zdaj skoro edino le bil pri domači družini. Šola mora njegove različne zapopadke jasniiti in množiti in vse njegove dušne moči razvijati, da bo mogel z njimi služiti in koristiti drugim in sebi.

Šola je zavod, kjer se človek pripravlja za praktično življenje; zato pa velijo nekteri: šola mora človeka ne samo duševno razvijati, temuč tudi zmožnega storiti za poklic, kteremu se želi posvetiti. Res in prav je vse to; ali šola vendar vsemu temu sploh ne more zadovoljiti, posebno dandanašnji ne, ker vsaka znanost več ali manj napreduje, in še kmetovavec pri svoji stari navadi ne sme ostati. Vidi se tedaj, da v ljudski šoli ni mogoče otroka za kako posebno službo izobraziti, temuč da je to naloga višjih zavodov, ki so ravno za to napravljeni ali osnovani. —

Ali po pravici se more od šole tirjati, da se ozira na okoliščine in potrebe ljudstva, za katero je osnovana. Ni vse eno, da se le uči ta ali uni nauk, temuč treba je, da se uči to, kar bo učencu naj bolj koristilo, kar ga po naravni in najložji poti izobražuje in razvija.

2. Šola odgaja otroke. V tem obziru je šola v najožji zvezi z družino in s starši.

Šola in domača hiša se morate lepo porazumljevati in otroke z združenimi močmi odgojevati, in ena in druga mora skrbeti, da je otrok zdrav, da se more razvijati tudi gledé telesnih moči, akoravno v tej stvari šola ne more toliko storiti, kolikor domača hiša; posebno pa je treba gledati, da se otroško serce oplemeni, da je otrok voljan, da rad sprejema vse, kar je dobro, častito in hvale vredno.

Ali vpraša se, kolikokrat se to zgodi? Vsak, kdor je le nekoliko bolj na tanko pogledal v šolo, mora reči, da se šola in domača hiša malokje prav porazumljuje; to pa je zato, ker starši ali premalo skerbé za svoje otroke, ali pa jih ljubijo preveč; eno in drugo škoduje šoli. — Kako more prost, siromašen kmet izobraževati otroke, ako se mu največ po pašnikih potikajo in pri živali bivajo? Kaj pa se more pričakovati od kmeta, ki je sam sirov, in mu ni nič mar, kako se njegovi otroci odgojajo?

Nekteri starši imajo pa otroke čez vse radi; prva in največja skerb jim je, da izpolnijo vse, karkoli otroci poželé. Od tod pa prihaja šoli zopet polno težav. V šoli, namesto da se takim otrokom volja spolni, se morajo vdajati učiteljevi volji. On ne more, da bi jim stregel, temuč mora z njimi ravnati, kakor z drugimi gojenci. Lahko vidiš, kako se serdijo in jezijo starši nad učiteljem, ker mu njih otrok ni ljubši in dražji od drugih, kako še celó kolnejo učitelja, ker ni otrok konec šolskega leta darila dobil i. t. d.; to pa se večidel vse godí vpricho otrok. — Ali ni naravno, da potem otrok ne hodi rad v šolo, da ne ceni svojih učenikov in prednikov? Tako, namesto da šola in domača hiša z združenimi močmi izrejata, podira hiša vse to, kar se je v šoli sozidalo. Vidi se iz tega, koliko težja je učiteljeva naloga, ako se domača hiša in šola lepo ne porazumljavate, in koliko truda in muke je treba učitelju, da more v več letih saj nekoliko storiti za otroško izrejo. Pa kako svet ceni to delo učiteljevo? Vprašajmo kogarkoli, čemu ta pa uni svoje otroke v šolo pošilja, in odgovoril bo, da jih le zato pošilja, da se naučijo brati, pisati in nekoliko rajtati; — to je vse, kar on od šole vé in od nje pričakuje; da more šola še kaj važnejšega opravljati, mu še na misel ne pride. Svet misli navadno samo na eno polovico učiteljeve dolžnosti, in ker meni, da je ta polovica zeló lahka, ne ceni ne šole, ne učitelja. Zato so bile in so še nekatere učiteljske plače tako male, da si človek še najpotrebniših reči za vsakdanje življenje ne more pripraviti. Koliko vse to šoli škoduje, vsak lahko vé; jaz sem le nekoliko dokazal, kako težavno je učiteljeva naloga in kako ljudje poverhno mislijo od šole, ter večidel malo cenijo učitelja in sad njegovega truda.

L. Bošič.

Praktična slovensko - nemška gramatika.

(Dalje.)

Drugi predelek.

Razširjeni stavki.

XII. Četerti sklon.

Razgovor. V prvem predelku govorili smo izključljivo le od golih stavkov, ki obstoje iz samega podsebka (Subjekt)

in povedka. Pregibali smo takšne stavke v sedanjem, prešlem in prihodnjem času; stavljali smo jih v navadni, prestavljeni in prašavni red besedni. V tem predelku govorili bomo pa od razširjenih stavkov. Dostikrat je namreč potreba podsebk ali povedku dodevati še drugih besedi, da je govorjenje bolj popolno, post.: Učenik podučuje. Tu ne vem, koga podučuje. Če hočem to zvediti, vprašati moram: koga podučuje učenik? Voli vlečejo; kaj pa? Prodajamo; kaj pa? — Otrok se zahvaljuje; komu pa? Gospodar ukazuje; komu? Bog je milostljiv; komu? — Bukve so snažne; čigave? Dnevi so kratki; kateri? Oče se spominja; česa? Bogatin se sramuje; česa?

Vidimo tedaj, da nam je v teh in enacih stavkih treba dostaviti še drugih imen, s katerimi odgovarjamo na zgoraj navedene vprašanja. Kakor pa vprašanja stavljamo, tako moramo pa tudi besedo, ime ali zaime prenašati, to pa pravimo po slovnica, „imena sklanjati“, in besedna oblika, katero po raznih vprašanjih za odgovor dobivamo, imenuje se sklon.

Nekaj od terminologije (besedoslovja). Nemci imenujejo sklone - Endungen, Fälle. Endungen (končavke) ima pa tudi časovnik, zavoljo tega razločujejo: Fallendungen, Personenendungen. Nekteri gramatikarji rabijo: Werfall, Wessenfall, Wemfall, Wenfall. Ali to je resnično in tudi smešno. Ich bin in der Kirche . . . Das Wort in der Kirche steht im Wemfalle und ich muss nach diesem Worte fragen: Wo bin ich. In tako se od vsih sklonov, kateri zavisijo od predlogov, za more reči.

Naj bolj resnično bi morda reči 1., 2., 3., 4. Fall.

Vse jedno je pa, kakor se reč imenuje, samo to je potrebno, da se učenik terminologije, ktere se je poprijel, stanovitno derži, ker otroci zamenjajo ime z rečjo, ali vsaj se motijo, če se učenik ne derži stanovitno ene terminologije. Sklonov razločuje naša gramatika le čvetero, kar je v nemškem zadosti, v slovenskem razločujemo pa 6 raznih sklonov, ki imajo prav karakteristične imena, p.: 1. imenovaven, 2. toživen, 3. rodiven, 4. dajaven, 5. skazaven, 6. storiven (Metelko).

IV. sklon.

Odgovorite na tele vprašanja v celih stavkih! Koga podučuje učenik?

a) Koga opominja gospodar? Koga obiše zdravnik? Koga sodi sodnik? Koga svari gospodinja? Koga ljubijo mati? Koga je naprosila gospodinja (ob času žetve)? Koga podučuje učiteljica? Koga varuje pestura (pesterna)?

b) Kaj so pokosili kosci? Kaj seka dervar? Kaj stavi tesar na hišo. — Kaj je dekla pomila? Kaj zakuri dekla? — Kaj je vertnar sadil? Kaj prodaja usnjar?

c) Kaj ali koga pase pastir? Kaj ali koga je gospodar na sejmi kupil? Kaj ali koga zakolje mesar? Tisto besedo, po kateri vprašamo z vprašanjem koga ali kaj, stavimo v 4. sklon.

Kaj pristavljamo imenom moškega spola v četrtem sklonu, kako spreminjamo imena ženskega spola v 4. sklonu, kako pa imena srednjega spola?

Pazite, pri osebah vprašamo z besedico koga (c. a.), pri stvareh pa z besedo kaj. Ktere vprašavke pa rabimo pri živilih? Kako razločujemo 4. sklon moškega spola pri imenih živih ali neživih?

Tako naj skuša učitelj pojasnovati 4. sklon v slovenskem.

Poglejmo sedaj, kaj gramatika govori. „Četerti sklon se stavi na vprašanje: Koga? kaj?“

Navede pa potlej 3 imena in zaimke v 1. 2. in 3. osebi v edinem številu. Učenik naj to tako pojasnuje, da stavlja toliko vprašanj, kolikor je imen in zaimen. Eden učencev naj vpraša, drugi naj mu pa odgovorja, tako se razgovor oživilja.

Opombico spodaj navedeno naj bi si vsak, ki količkaj hoče izobražen Slovenec veljati, dobro za ušesa zapisal. „V nikavnih stavkih, kadar se v slovenskem drugi sklon nameš četertega rabi, se v nemškem rabi vselej četerti.“

Posebno radi pregrešimo se Slovenci, koji se nismo slovnice učili, zoper to vodilo, in tudi v jedernatih spisih se najde ta pomota.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisanji.

XXXIV.

U. Zadnjič že sem te hotel vprašati, kaj pomeni beseda

vreča (naložil je na voz vrečo, odvezala je mačkama vrečo, v platnenih vrečah...), in ali ni tudi srednjega spola?

T. Po tem, kakor se tukaj bere, bi móгла biti ženskega spola; ali po moji misli je prav za prav srednjega ter pomeni *cilicium, saccus* (žakelj).

U. Od kod veš, da je bolje rabiti jo v srednjem spolu?

T. Ker se je a) v staroslovenskem reklo vrétište, in se b) v pomanjšani obliki sedaj reče vrečko, obakrat srednjega spola, dasiravno tudi vrečica (*sacculus*) iz vreča, e.

U. Ali se ne rabi ravno tako beseda piva in pivo?

T. Res se govori po nekterih krajih piva; vendar je pri družih Slovanih in v staroslovensčini le pivo, a (*potus, sicerca*).

U. Morebiti je pa tista ženskega spola, ki je posebno slastna! Kako to, da se pri mnogih besedah spol tako spreminja?

T. Ženski in srednji spol se dostikrat vjema v sklanji in spregavi; pa tudi sicer je veliko imen, ki so različnega spola po raznih krajih, in skorej pri nobenih Slovanih ni v tej reči toliko razlike, kot pri nas Slovencih.

U. Sej sva imela že besedo pot celo trojnega spola, zakaj bi ne imela tudi trojnega pomena? Pot je postavim a) sudor (poti se, pot mu stoji po obrazu itd.); b) via (pot do grada, pot storiti, popraviti itd.) in c) *nuntius*, kar pravi Nemec „der Bote“ (pot kamniški, blejski; šmarska potovka ali pa loška itd.). Ali je mar res v tem pomenu iz nemškega? kdo mi je porok? zakaj je Slovincu tolikanj navadna?

T. Ne vem, ali bi mogel ti obstati pred stolom slovničarjev in jezikoslovcev! — V staroslovenskem je v pomenu sudor in via (pot' in pût' ali pôť) v prvem, pa tudi v drugem moškega spola, kakor skorej sploh po vzhodnjih krajih slovenstva, dasiravno tudi ženskega, in v množnem — kakor kamna, kota — celo srednjega spola.

U. S to besedo sklepa Metelko besedo seženj, ktera je po njem na Gorenskem, kjer se tudi sežem sliši, moškega, na Dolenskem pa ženskega spola. Obakrat (pot in seženj) se Dolenec vjema s staroslovensčino. — Morebiti je pa le napčna raba tega kriva, da se spol razlikuje, ker ljudje prav ne vedo, pisatelji pa, kakor slišijo, tudi pišejo?

T. Sim ter tje se to lahko primeri; vendar se najde taka razlika tudi v družih jezikih, tudi v staroslovenskem. V novo-

slovensčini imamo tacih zgledov dokaj. Nekatere besede so a) v razni obliki tistega pomena in spola (lakot, *i* in lakota, *e*; jablan, *i* in jablana, *e*; britev in britva, molitev in molitva; povodenj in — nja; pesem, *i* in pesma, *e*, — torej pesmi*h*, -mimi, morebiti samo pesmi po uni; -ah, -ami po tej obliki itd.); b) v tistem pomenu raznega spola (obed, *a* in obedo, *a*; pečat, *a* in pečat, *i*; pot, *a* in *i*; seženj, *a* in *i*; med, *i* in medo, *a* (*aes*); goved, *i* in govedo, *a*; sočivo in *a*; nprav, *a* in *i* (mos, sententia); tako morda tudi pivo in *a*, vreče in *a* itd.); c) v raznem spolu raznega pomena (perst, *a* in perst, *i*; klop, *a* in klop, *i*; jesen, *a* in jesen, *i*; med, *a* (*u*) in med, *i*; del, *a* in delo, *a* itd.

U. Ali niso nekatere tudi v množnem številu tako različne, in kaj je o tacih besedah misliti?

T. V množnem se govori post.: možganje, -e in -i; otrobje in -i; persi in persa; jasl*i* in jasle. Une dve ste lahko v teh raznih oblikah moškega spola, torej rod. možganov (stsl. možgan), otrobov; persa bi bilo množno, persi pa dvojno število in v tej obliki je bilo nekdanj navadno. Da se ima pisati jasl*i*, jaslice, se spozna iz nekdanje rabe.

U. Bere se reber, -a in -i in rebro, *a* — katero je pravo?

T. Nekdanj se je rabilo le rebro, *a* (costa), in da je res srednjega spola, se sklepa tudi iz pomanjšanega rebrica. Tako se bere tu in tam red *a* (*u*) in red, *i* (reda, redica, rida), nekdanj le red, *a* (ordo); jezer, jezera, jezero, nekdanj le v poslednji obliki (palus); dlan, *i* ne dlan, *a* (slovenskega dlana in uma; nevžugani dlan itd.); pa večer, *a*; perut ali perot, *i* in peruta, *e* — torej -i*h* in -ah lahko itd. Izmed poprej imenovanih je v stsl. kakor pivo, vreče, tudi le sočivo, govedo; obed in nprav, *a*; med, *i* (*aes*) itd. .

XXXV.

U. Ali ne pomeni jezero tudi toliko kot tisuč, in od kod to imenovanje, ali pa tavžent, kar se še tolikrat sliši?

T. Kakor Dobrovski, razlaga tudi Metelko hrovaško jezero za 1000 iz ogerskega ezer, tisuč iz gotiškega thusund, kar Kranjec, kteremu tisuč sicer ni neznano, in mu tudi jezero rabi v kaki naglici p. tri sto jezero (subintelligitur hudičev) naj raji po nemški govorici tavžent

izrekuje. Tma v pomenu *myrias* (decem millia) na Kranjskem ni več v navadi; še pa je v pomenu neznanska množica ali sila: tma vojsčakov (toliko, da se tma dela; kakor listja in trave).

U. Čudno se mi vendar le zdi, da Slovenec za 1000 nima dobre svoje besede!

T. To se pa ne more reči, ker niso vsi te misli. Prav verjetno se mi zdi, kar piše v tej besedi iskreni Jarnik.

U. Povej no povej! Jarnika kej čislam.

T. Če tudi Dobrovski pravi, da je tisušč, tisjašč iz gotiškega *thusund*, vendar jaz o tem zelo dvomim. Kako da bi Slovan, kateri je že nekdanj za desetkrat večje število imel besedo *tma*, ne mogel zaznamnjati manjšega števila, in da bi si pri Gotih mogel sposoditi ime njegovo? Tisuč se mi zdi tako čisto slovanskega vira, kakor kterakoli beseda naša, dasiravno se je v obliki kakor mnogo družih pokvarila. Tisuč razlagam iz desjat sat (*sot, set*). Znano je, da se je *sto* nekdanj sklanjalo, kakor se v družih narečjih še sedaj; deset zahteva za seboj *sto* v rodivnem; dvakrat zaporedoma *sjat sat* ali *set set* v oblikah *desjat sat*, *deset set* se ne glasi lepo, torej si je slovanski jezik s tem pomagal, kolikor se je dalo, kakor v *sto* družih primerah. Dvojni *s—t s—t* se je sam po sebi in po pravilih lepoglasja spremenil v *šč*. Na priliko nam je česki *dvanact*, in naš *dvanajst* namesti nekdanjega *dvanadeset*. Da se je pa čista korenika *des* v *tis* sprevergla, to se nam ne more zdeti čudno, kakor tudi to ne, kar Metelko neznano dobro razloži *top* v besedi *topir* (nam. *dupir*). Kakor tu, se je tudi v *tisuč d* spremenil v *t*. Verh tega je v korenu *dup u* naj bolj zamolki glasnik, prešel je torej v čisteji glasnik, in sicer v *o*. Tako je tudi v korenu *des e* se povzdignil v visočji samoglasnik *i*: *tisušč*, *tisjašč*. — Ali se mar po tej razlaga *tisuč* ne da Slovanom prilastovati? ali mar ni slovanska. Tako meni Jarnik.

U. Jaz tudi tako. Veseli me, kadar koli spoznam kako besedo za slovensko, o kateri sem menil, da je tuja.

T. Varovati se je treba, da človeka prevelika lastna ljubezen ne preslepi; vendar v tej besedi jo rad potegnem z Jarnikom zlasti, kar sem bral, kako Schleicher razlaga slov. besedo *sto* (skr. *çatam* iz *(da)ça-(daça)ta*).

P a š n i k.

Nekaj o šolskem spraševanju. Da bi bile šolske spraševanja ugodne in pri učencih in poslušavcih veljavne, naj učitelj

1. nikoli svojih učencev za spraševanje umetno ne pripravlja, da bi namreč učencem pravil, kaj jih bo prašal, ali da bi jim še celó vprašanja in odgovore mehanično v glavo zabijal, ali pa, da bi kakega učenca nalasč bolj dervil, drugemu pa nepotrebno prizanašal i. t. d.

2. Učitelj naj pri spraševanju sprašuje t. j. naj bo pravi spraševavec (examinator), ne pa jezičnik (docent), ki se povsod s svojo učeno zalogo baha. To, da učenci znajo, ga naj bolj časti. Vse, kar govori, naj bo kratko in dosledno. Vpraša naj veliko učencev po versti in sim ter tje. Pri nobenem naj se dolgo ne mudi, nobenega naj ne izpusti. Urno naj se obrača. Kar kdo ne zna, naj odgovori drugi, ki je zraven. Kar se prav ne odgovori, naj ne popravlja učitelj, ampak učenec.

Nekoliko o nalogah.

Potrebne in važne so naloge izvan šole; ali učitelj mora posebno pozoren biti, da bodo tako vredjene, da tudi svoj namen dosežejo. Da pa naloge svoj namen dosežejo, ne smejo zmožnosti učencev presegati, to je, ne smejo biti pretežke ali pa preveč dolge, ker pri taci nalogah učenci le prehitro obupajo in rajše izdelovanje nalog opusté, kakor pa da bi se z istim, kar ne razumejo, trudili. Naloge pa tudi ne smejo biti prelahke, ker pri taci nalogah učenci lahko postanejo tožljivi in leni. Posebno naj se varuje učitelj, da ne bo nalog, ki jako izobražujejo, učencem za kazen nalagal, ker po tem takem si otroci vsako nalogo kot kazen mislijo in se jih hudo bojijo. Učitelj naj tedaj učence spodbuduje, da bodo naloge čisto in pridno izdelovali. Pridne naj pohvali ali pa podari s spominikom pridnosti. Tudi je prav koristno, če učitelj dobro in čisto izdelane naloge učencem pokaže in iste, ki so jih posebno pridno izdelali, očitno imenuje.

Naloge pa ne smejo preveč pogoste biti, sicer se učencem preveč pristudijo, če jih morajo o času počitka izdelovati in

tako nobene proste ure nimajo, kar gotovo dušnemu in telesnemu izobraženju škoduje. Dobro pa je, da si učitelj naloge tako vreduje, da daje učencem naloge ob enem in istem predmetu tako dolgo, da učenci vse pravila istega predmeta, ki jim ga razlaga, dobro in na tanko razumejo. Vse pismene izdelovanja pa mora učitelj skerbno popravljati in čisto popravljene učencem zopet nazaj dati, da se učenci vseh napak pri izdelanih nalogah lahko prepričajo. — Pismene naloge popravljati je posebno važno. Če učitelj pismene izdelovanja nepopravljene učencem nazaj dá, zapazili bodo učenci kaj kmali, da se mu ne ljubi popravljati, in bodo drugopot pismene naloge le prav slabo, ali jih pa še celó nič izdelovali ne bodo. — Pisal sem te verstice, ker sem se sam prepričal, kako malo pazijo nekteri učitelji na pismene izdelovanja svojih učencev.

Ivan T.

Še nekaj sadjorejcem.

V 12. listu „Uč. Tov.“ sem omenil majhino živalico pristrigača. Danes pa popišem še manjšo živalico, in ta je, uš. Kadar se uši drevesca polotijo, ga popolnoma vničijo, ali saj tako pokvarijo, da več let zaostane, ako jih sadjorejec ne pokončá. Uši so na jablanah bolj zelenorumenkaste in vselej na mladem, zelenem, komaj zrastle verhu. Pri hruškah pa so bolj črne, in se večidel na enoletni stari hruševi les obesijo; tim ne škodujejo toliko, kot unim. Drevesne uši so pa veliko manjše in krajše memo družih; spredaj so zeló drobne, zadaj pa široke. Čudno je to, da kjer so uši, tam so tudi mravlje. Uši serkajo iz drevesca sok. Ko mravlja do uši pride, jo pozgače s prednimi tipavnicami po bolj širokem životku, uš dá takrat zadaj nekaj rumenzelenkastega iz sebe, kar mravlja prav slastno poserka in hiti k drugi, tretji i. t. d. Ti merčesi se morajo popolnoma pokoncati na kakoršno vižo je že komu ljubo, menim, da naj ložeje s cunjó.

A. Štamcar.

Zlati Abecednik.

Nekaj za pisne zglede, narekovanje in za splošno rabo.

A.

„*Ako slepec slepca vodi, oba v jamo padeta.*“

Nikar se ne pečaj z nerodnimi ljudmi, še manj pa glej na njih svete in zglede! Kdor sam ne hodi po pravi poti, tudi drugih ne more prav voditi.

B.

„*Brez glave storjena, gotovo skažena.*“

Kdor ne pomisli dobro, preden kaj stori ali dela, gotovo slabo opravi. Tudi preden kaj govoriš, dobro pomisli, kaj boš govoril. Večkrat ena nepremišljena beseda veliko hudega ali saj neprijetnega napravi.

„*Brez potu ni medu.*“

Kdor misli, da se more kaj brez truda dobiti, se zelo moti. Karkoli hočeš imeti, moraš terdo zaslužiti. In ravno to, kar si težko pridobiš, te veseli in ti naj bolj tekne.

„*Brez zdravja ni bogastva.*“

Kaj pomaga bolniku, če ima še toliko premoženja? In vendar marsikteri človek skrbí bolj za to, da bi si nabral več premoženja, kakor pa, da bi varoval svoje ljubo zdravje.

„*Bog oblači, Bog prevedri.*“

Bog nam pošlje križe in težave in vsakoršne nadloge; pa odvzame nam jih zopet, kadar je njegova volja.

„*Bolje pamet kakor šamet.*“

Lepše je, če kaj veš in se pametno obnašaš, kakor če se nepotrebno lepo oblačiš.

C.

„*Cerkev je hiša božja.*“

Kadar greš v cerkev, misli da greš k Bogu; in kadar si v cerkvi, se tako spodobno obnašaj, kakor pri naj večjem gospodu!

Č.

„Človek brez vere, vere ni vreden.“

Kdor se ne spominja svojega stvarnika in ne spoštuje njegove volje, ni vreden, da bi užival sladki sad, ki izhaja iz prave svete vere.

„Česar nimaš v glavi, moraš imeti v petah.“

Če ne misliš dobro na svoje delo in opravke, moraš večkrat nepotrebno hoditi.

„Človek obrača, Bog oberne.“

Velikrat človek misli, da se bo kaka reč popolnoma po njegovi volji izšla; toda zelo se zmoti. Bog naj bolje vé, kaj je dobro za nas, zato pa tudi vsako reč tako oberne, kakor je za naš pravi prid.

D.

„Delaj, kakor bi imel vselej šiveti; moli, kakor bi mogel jutri umreti.“

To zlato vodilo naj nam bo vedno pred očmi.

„Devet igravcev še enega petelina ne redi.“

Igravci, ki za denar igrajo, večidel sebe in svojo družino ne morejo živiti.

„Dobra misel pol zdravja.“

Kdor ima veselo serce in je zadovoljin, je večidel tudi zdrav.

E.

„En Bog, en gospod.“

Kdor hoče več gospodom služiti, kmali nobenemu ne vstreže. Le Bogu moramo služiti; potem nas bodo tudi vsi drugi poštene radi imeli.

F. *)

„Frača je ubila bahača.“

Pastirček David je premagal velikana Goljata, ker je kamen s fračo vanj zadegal in mu ga naravnost v čelo zasadil. Ta zgodba nam kaže, da je večkrat kak nezmožen človek bahaču kos.

*) Čerke *f* nimamo v slovanskih besedah, in še celó v ptujih besedah se večkrat spreminja v *v*, *b* ali *p*; post.: birma, pogača (po laški: focaccia). Štepanja vas, basati, bakla, britof, boter, beršt, vinkošti ali binkošti i. t. d.

G.

„Gorje hudobnim, blagor dobrim.“

Hudobnemu človeku se prej ali slej hudo godi; dobri pa dobi gotovo plačilo, če ne na tem, pa na unem svetu.

H.

„Hitro začeto je dvakrat prijet.“

Kdor se pri delu ne obotavlja, temuč urno začne delati, kmali in dobro dokonča delo.

„Hvala je večkrat poguba.“

Ni dobro, če vselej vsako reč in vsakega človeka hvalimo, če zapazimo, kaj hvalnega. Nekteri ljudje se zavoljo hvale prevzamejo in si dobro serce spačijo.

I.

„Imaš me, ne znaš me; zgubiš me, poznaš me.“

Če je človek srečen, ne spozná, da mu je dobro; kadar ga sreča zapusti, še le vé, kako dobro mu je bilo. (Konec prih.)

Zastavica.

Trije bratje gredo v gostivnico in vsaki vzame eno sestro sabo. Ko se nekoliko poživé, vprašajo, koliko so dolžni. Gostivničar pravi: Vsaka oseba naj plača 45 $\frac{1}{2}$ kr. n. dn. Začno plačevati; prva oseba dá 1 denar, druga dá 2 denarja, pa pol manj plača, kakor prva; tretja oseba dá 3 denarje, pa pol manj plača, kakor druga; četrta dá 4 denarje in ravno tako tudi pol manj plača, kakor tretja i. t. d. Gostivničar vidi, kako ti gosti čudno plačujejo in pravi: Ravno toliko denarjev bom dal vsaki osebi nazaj, kolikor jih je plačala. In res; prva oseba dobi en denar, druga dva, tretja tri, četrta štiri i. t. d. S kakošnim denarjem je vsaka oseba plačala, in kakošnega je vsaka nazaj dobila, in koliko so vsi ti gosti vkup plačali?

J. Katiger.

K a j j e č a s o p i s.

Časopis je kakor vertec,
Ki rastlin precej ima;
Trebja je za rast jim solnca,
Vlage tečne pa gnojá. —
Tiči razni v takem vertu
Gnjezdijo se in pojó;
Ko utihne mili slavček,
Vrabcí krič še zaženó. —

A. P.

Solzice

pri pogrebu prečastitega duhovnega gospoda

GREGORJA RIHARJA,

sakristana in orglarja v ljubljanski stolni cerkvi in slavno znanega
slovenskega skladavca.

Tamni oblaki nebo so pokrili,
Sape večerne drevesca vijó,
Glas z zvonikov bučijo nam mili, —
Častno merliča pogrebci nesó.

Tebe tak tudi, oj mojster preslavni,
Kladvo mertvaško zabilo je v les!
Tvoji zdaj persti, pred čuda stvarjavni,
So zakovani v nemilo nam vez.

Kaj je zakladov za tabo ostalo!
Mnogo si zlatih nam strunic navil:
Cerkev, domovje olepšal si zalo,
Rajskih dokaj si čutil nam rodil!

Sladko počivaj zdaj v tihi gomili,
Naše solzé jo obilno rosé!
Slavni spominek napevi vsadili
Tebi so, — krasno bo tvoje imé!

A. P.

Novice.

Iz Zagreba. Poleg statističnega pregleda od leta 1862 je v zagrebški višji škofiji 1 nižja realka, 8 glavnih šol za moške in 5 za ženske, 8 trivijalnih za moške in 13 za ženske, za oba spola vkup pa 195 šol. Obertnijske šoli ste za ženske dve, za moške 3, nedelj-skih pa 144.

(Napredak.)

Iz Slovenske Bistrice. Mili „Tovarš!“ v 13. listu sem ti ne-kaj žalostnega pisal; danes pa ti povem nekaj veselega. Znano ti je, da smo po vsi lavantinski škofiji obhajali tisučletnico ss. slovan-skih apostelnov Cirila in Metoda. Pri nas smo celo osmino teh svetnikov slovesno praznovali, akoravno so nas nekteri ponemčueži pošev gledali. Verli gosp. organist Franc Ks. Krajnc je nektere domoljube tako lepo naučil Miklosič-evo mašo, da so nekteri Bričani rekli, da še kaj tacega niso slišali v domači cerkvi. Zeló lepo pa je ta praznik praznovala naša šolska mladež. V četrtek v osmini tisučletnice je imela sv. spoved in obhajilo. Zjutraj ob šestih se je lepo praznično oblečana zbrala v farni cerkvi; po dokončani spovedi je bila sv. maša, ktero so gospod Lovro Potočnik, tukajšni šolski katehet brali. Pri sv. maši so se pele pesmi „Pred Bogom“ in od sv. Cirila in Metoda: „Bodita nam pozdravljena“! Po sv. maši in ob-hajilu smo spustili otročice. Pri tej priliki je tudi 32 mladenčev in dekle iz 3. razreda pristopilo v braterno sv. Cirila in Metoda. —

Stavba novega šolskega poslopja bo skoraj končana. To po-slopje ima štiri prostorne in svitle sobe, kakoršnih ni v vsi okolici. Z Bogom!

F. Čeh.

Iz Planine. Dragi „Tovarš!“ Ker si v zadnjem listu prinesel dopis iz Dobrepolj, kako so tam letos šolskega pomočnika sv. Alojzija praznovali, ti toraj še jaz nekaj o tem naznanim. Na dan sv. Alojzija zjutraj proti deseti uri so se zbrali v šoli naši učenci in učenke praznično oblečeni, in sicer učenke večidel v belih oblačilih. Ob de-setih pa so šli v cerkev po dva in dva in z zelenimi vejicami v rokah; naprej je šel učenec z novo belo zastavo, in na vsaki strani pri njem pa ena belo oblečena učenka. V cerkvi je bila sv. maša, ktero so brali naš gospod Alojzi Stare, tukajšni kaplan in šolski katehet. Pri sveti maši so učenci in učenke peli pesmi „Jezus male k sebi kliče“, od sv. Alojzija: „Prelepa lilija cvete“, „Začudite se nebesa!“ za sv. obhajilo pa eno od sv. rešnjega telesa.

Pri tej svečanosti so govorili gospod duhovnik sosebno od sv. Alojzija, opominjevaje naj poprej šolsko mladost, da naj si vedno pri-zadevajo tega svetega mladenča, čigar podobo imajo zdaj tudi na novi zastavi, posnemati; potem pa so tudi še odrasčenim z ginljivim govorom dajali lepe nauke iz življenja sv. Alojzija.

Drugo pot, če mi boš dovolil, ljubi „Tovarš!“ Ti bom še kaj drugih važnih reči o naši šoli popisal. *) Z Bogom!

M. Tomc,
učitelj.

*) Prosimo!

Iz Ljubljane. Ravno kar je prišla na svitlo prelepa knjiga pod naslovom: „Zgodovina svetih apostolov slovanskih Cirila in Metoda. K tisočletni jubilejni slovesnosti pokristijanjenja naših slovanskih praočetov. Po naj novejših in naj boljših virih česki sestavil dr. Jan. Ev. Bily, farmešter diecese Brnenske na Moravi. Poslovenil in založil **Janez Majciger** v Mariboru. V Pragi. Tisk Karla Bellmanna 1863.“ Ta krasna knjiga obsega na lični črtovrki 26 pol in 19 prav izverstnih drevorezov iz življenja ss. Cirila in Metoda. Prav živo jo priporočamo vsim domoljubom, posebno pa učiteljskim, šolskim in far-nim knjižnicam. Tudi bi bila posebno letos krasno šolsko darilo.

— Letošnje očitno šolsko spraševanje se je začelo v tukajšni mestni glavni šoli pri sv. Jakupu, in je bilo 24. 25. in 26. julija. V I. razr. je bilo 75, v II. razr. 99, v III. razr. 56, v IV. razr. 54, v nedeljski šoli pa 122, vkup 400 učencev. Povabilo k spraševanju in napredek učencev v tej šoli je po slovenski in nemški sestavljen.

— 27., 28. in 29. julija je bilo spraševanje v dekliški glavni šoli pri tukajšnih v. Uršulinkah. V I. razr. je bilo 255, v II. razr. 194, v III. razr. 200, v IV. razr. 127, v ponovljavni šoli pa 71, vkup 847 učenk. Perijohe imajo slovenske imena po slovenski pisane.

V tukajšni c. k. normalki je bilo in bo spraševanje 29., 30., 31. julija, 1. in 2. t. m. V I. razr. je bilo 117, v II. razr. 204, v III. razr. 204, v III. razr. 192, v preparandii 21, v muzični šoli 39, v nedeljski šoli pa 215, vkup 992 učencev.

— 30. pret. m. ste šolsko leto slovesno sklenile tudi tukajšna gimnazija in realka z delitvijo daril in z govori v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku, katerih poslednji je sploh naj bolj dopadel. V letniku gimnazijskem sta brez slovenskega le dva nemška z učenimi številkarijami preprežena in presijana sestavka. — Realka ima pa v letošnjem letniku slovensko slovnico v spregledih, ktero je sestavil verli gospod A. Lesar svojim učencem v spomin in vsem, ki se učé slovensčine, v pospeh in polajšanje pri učenji. Slava!

— Pretečeno nedeljo t. j. 26. julija smo pokopali slavnega komponista Gregorja Riharja. Veliko veliko pogrebcev ga je spremilo na pokopališče, kjer so mu gg. bogoslovci še dve mile pesmi zapeli. Njegovo ime bo slovelo, dokler se bo obhajala po slovenskih cerkvah božja služba. — Slava njegovim visokim zaslugam!

Razpis službe.

V Logatcu (v verhniskem okraji na Kranjskem) je s preč. knezoškofijskim razpisom 6. julija t. l. pod št. 822/128 učiteljska, orglarjeva in cerkvenikova služba s 330 gold. 48 kr. n. dn. letnih dohodkov razpisana. Prošnje za njo se ravnaajo do mil. ljublj. kneza in škofa in se oddajajo pri preč. konzistoriju v Ljubljani do 20. t. m.

Listnica. G. F. M. v Z.: Žal nam je, da Vaše uganke ne moremo natisniti. Prosimo, pošljite nam raji kak drugi spis!

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.